

1. Identificación da programación
Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36013448	Manuel Antonio	Vigo	2023/2024

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
HOT	Hostalaría e turismo	CSHOT03	Guía, información e asistencia turísticas	Ciclos formativos de grao superior	Réxime de adultos

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0383	Destinos turísticos	2023/2024	7	213	213

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	MÓNICA JUSTO CALVIÑO
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

O profesional que estuda o Ciclo Superior de Guía, información e asistencia turística exerce a súa actividade no sector turístico, entendido este no seu sentido máis amplo, o que inclúe calquera tipo de eventos, terminais de viaxeiros e empresas de transporte, ademais das áreas turísticas tradicionais, como destinos e puntos de información, entre outros. Ademais, está capacitado para a creación e a implantación de plans e actividades de desenvolvemento locais, en relación co mesmo sector.

Para unha correcta execución das súas funcións, o profesional turístico debe coñecer ao detalle os diferentes focos de atracción turística existentes e as posibilidades que ofrecen cada un deles. Neste sentido, o módulo de Destinos turísticos preséntase como indispensable xa que o seu currículo afonda na xeografía e núcleos turísticos galegos, españois e mundiais. A presente programación está deseñada para unha óptima adquisición dos contidos por parte do alumnado, favorecendo que o mesmo se incorpore ao sector profesional turístico coa mellor preparación posible.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Identificación da xeografía turística de España	Estudo dos contidos relacionados cos elementos xeográfico-naturais, demografía e cultura máis relevantes de Galicia e España	27	13
2	Identificación dos principais destinos turísticos de España	Estudo dos contidos relacionados cos principais destinos turísticos de Galicia e España, clasificados por produtos turísticos	72	34
3	Identificación dos principais elementos da xeografía turística europea e mundial	Estudo dos contidos relacionados cos elementos xeográfico-naturais e culturais máis relevantes de Europa e o mundo, ordenados por continentes, rexións e subrexións da OMT.	50	23
4	Identificación dos principais destinos turísticos de Europa e do resto do mundo	Estudo dos contidos relacionados cos principais destinos turísticos de Europa e do mundo, clasificados por a tipoloxía de produtos turísticos que ofrece o mercado.	64	30

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Identificación da xeografía turística de España	27

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Identifica a xeografía turística de España, na que distingue a súa división administrativa e os aspectos máis salientables do seu relevo, da súa hidrografía e do seu clima.	NO

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Identifica a xeografía turística de Galicia, na que distingue a súa división administrativa e os seus principais trazados físicos e climáticos.	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identificouse o concepto de xeografía turística e a súa importancia para o coñecemento integral dos destinos.
CA1.2 Identificouse a organización territorial e administrativa de España, e distinguíronse as comunidades autónomas, as provincias e as comarcas máis representativas, e os concellos turísticos máis destacables, así como a súa localización xeográfica.
CA1.3 Identificáronse e describíronse as características, as unidades físicas e os accidentes xeográficos no relevo de España.
CA1.4 Identificáronse os principais elementos característicos da hidrografía e do litoral.
CA1.5 Identificáronse e describíronse as paisaxes características e a vexetación autóctona, así como os principais espazos naturais protexidos.
CA1.6 Identificáronse e describíronse as características xerais do clima de España.
CA1.7 Analizouse a distribución da poboación en España.
CA1.8 Identificáronse os principais elementos característicos das culturas e dos pobos de España.
CA1.9 Valorouse a pluralidade de linguas, culturas, costumes, ritos e crenzas das comunidades autónomas españolas.
CA2.1 Identificouse a organización territorial e administrativa de Galicia, e distinguíronse as súas comarcas máis representativas e os concellos turísticos máis destacables, así como a súa localización xeográfica.
CA2.2 Identificáronse e describíronse as características, as unidades físicas e os accidentes xeográficos máis salientables no relevo de Galicia.
CA2.3 Identificáronse os principais elementos característicos da hidrografía e do litoral.
CA2.4 Identificáronse e describíronse as paisaxes características e a vexetación autóctona, así como os principais espazos naturais protexidos.
CA2.5 Identificáronse e describíronse as características xerais do clima de Galicia.

Criterios de avaliación

CA2.6 Analizouse a distribución da poboación en Galicia.

4.1.e) Contidos

Contidos

Concepto de xeografía turística: identificación.

Organización territorial e administrativa: concepto e identificación de autonomía, rexión, provincia, comarca e concello.

Relevo: características e unidades físicas.

Hidrografía e o litoral. Denominación turística das costas.

Vexetación, paisaxes características e espazos naturais.

Demografía: distribución da poboación.

Respecto polas crenzas, as linguas e os elementos diferenciais das comunidades autónomas.

Aplicacións informáticas e outras fontes para o estudo da xeografía turística.

Organización territorial e administrativa: concepto de comarca e a súa identificación en Galicia.

Relevo: características e unidades físicas de Galicia.

Hidrografía e o litoral de Galicia.

Vexetación, paisaxes características e espazos naturais protexidos de Galicia.

O clima galego.

Demografía: distribución da poboación en Galicia.

Aplicacións informáticas e outras fontes para o estudo da xeografía turística de Galicia.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Identificación dos principais destinos turísticos de España	72

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Identifica a xeografía turística de España, na que distingue a súa división administrativa e os aspectos máis salientables do seu relevo, da súa hidrografía e do seu clima.	NO
RA2 - Identifica a xeografía turística de Galicia, na que distingue a súa división administrativa e os seus principais trazados físicos e climáticos.	NO
RA4 - Identifica os principais destinos turísticos de España, e describe e valora os seus recursos e súa oferta turística.	SI
RA5 - Identifica os principais destinos turísticos de Galicia, e describe e valora os seus recursos e a súa oferta turística.	SI

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.10 Identifícanse os materiais e as fontes para o estudo dos destinos turísticos.
CA2.7 Identifícanse os materiais e as fontes para o estudo dos destinos turísticos.
CA4.1 Localizáronse xeograficamente destinos turísticos.
CA4.2 Caracterizáronse os destinos turísticos españois atendendo á súa especialización turística.
CA4.3 Recoñeceuse a oferta turística máis salientable en cada tipo de destinos.
CA4.4 Identifícanse nos destinos os recursos culturais, naturais e doutro tipo.
CA4.5 Seleccionáronse os destinos máis destacables atendendo a factores comerciais, pola tendencia ou promocionais.
CA4.6 Identificouse a coincidencia de tipoloxías turísticas nun mesmo destino.
CA4.7 Utilizáronse diversas fontes de información.

Criterios de avaliación
CA5.1 Localizáronse xeograficamente os principais destinos turísticos de Galicia.
CA5.2 Recoñecéronse os trazos diferenciais da oferta turística de Galicia.
CA5.3 Caracterizáronse os destinos turísticos galegos atendendo á súa especialización turística.
CA5.4 Identificáronse nos destinos os recursos culturais, naturais e doutro tipo.
CA5.5 Seleccionáronse os destinos máis salientables atendendo a factores de mercado.
CA5.6 Utilizáronse diversas fontes de información.

4.2.e) Contidos

Contidos
Destinos españois de sol e praia: centros turísticos litorais peninsulares e insulares.
Destinos culturais: rutas culturais, enoloxía, festas, ritos e costumes.
Destinos urbanos: oferta turística nas cidades; concellos turísticos; congresos, negocios, reunións e incentivos.
Destinos rurais e de natureza.
Destinos de espazos lúdicos e de lecer.
Destinos deportivos (de golf, náuticos, ecuestres, de aventuras e de neve), de saúde e de beleza.
Grandes eventos nos destinos.
Destinos turísticos do litoral.
O Camiño de Santiago.
Destinos urbanos: principais cidades e vilas turísticas de Galicia.
Destinos de espazos lúdicos e de lecer: destinos asociados a festas de interese turístico.
Destinos asociados a ofertas turísticas específicas: termalismo, golf, turismo náutico, congresos e convencións, cruceiros, turismo activo, etc.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	Identificación dos principais elementos da xeografía turística europea e mundial	50

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Identifica os principais elementos da xeografía turística de Europa e do resto do mundo, e recoñece a división política dos continentes e os seus estados, así como o relevo, a hidrografía e o clima.	SI

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.1 Descríbense as funcións da Organización Mundial do Turismo (OMT) no contexto da división territorial dos países en rexións e subrexións.
CA3.2 Identifícanse e localízanse as rexións e as subrexións turísticas da OMT.
CA3.3 Analízase a organización política e territorial de Europa.
CA3.4 Identifícanse as principais unidades físicas de Europa.
CA3.5 Distingúense e localízanse xeograficamente os países comunitarios e os non comunitarios, así como os territorios dependentes de dentro e fóra de Europa.
CA3.6 Descríbense os elementos e as características máis salientables e representativas do relevo, a hidrografía e o litoral europeos.
CA3.7 Descríbense as unidades físicas, as paisaxes e a vexetación máis destacables, así como os principais espazos naturais protexidos e as características xerais do clima europeo.
CA3.8 Descríbense as características máis destacables do relevo, a hidrografía, a vexetación, o clima e a diversidade cultural do resto de rexións e subrexións do mundo.
CA3.9 Analízase as características máis sobresaíntes das culturas e dos pobos de Europa.
CA3.10 Valórase a pluralidade de linguas, culturas, costumes, ritos e crenzas de Europa.

4.3.e) Contidos

Contidos
Organización Internacional do Turismo (OMT): concepto e funcións. Rexións e subrexións.
Organización política e territorial de Europa: países comunitarios e non comunitarios, e os seus territorios dependentes dentro e fóra de Europa.
Unidades físicas europeas: relevo, hidrografía e litoral.
Vexetación, paisaxe, espazos naturais e climas europeos.
Diversidade cultural europea: culturas, pobos e linguas.
Xeografía turística do resto do mundo: trazos distintivos do relevo, a hidrografía, a vexetación, o clima e a diversidade cultural das rexións e das subrexións da OMT (agás Europa).
Actitude de respecto polas razas, as crenzas e os elementos diferenciadores destes países.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	Identificación dos principais destinos turísticos de Europa e do resto do mundo	64

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA6 - Identifica os principais destinos turísticos de Europa e do resto do mundo, e describe e valora os seus recursos e a súa oferta turística.	SI

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA6.1 Localizáronse os principais destinos turísticos internacionais.
CA6.2 Caracterizáronse os destinos turísticos internacionais atendendo á súa especialización turística.
CA6.3 Recoñeceuse a oferta turística máis destacable en cada tipo de destino internacional.

Crterios de avaliación

CA6.4 Identificáronse nos destinos internacionais os recursos culturais, naturais e doutro tipo.

CA6.5 Seleccionáronse os destinos máis salientables atendendo a factores comerciais, pola tendencia ou promocionais.

CA6.6 Identificouse a coincidencia de tipoloxías turísticas nun mesmo destino.

CA6.7 Utilizáronse diversas fontes de información.

4.4.e) Contidos**Contidos**

Destinos de sol e praia: centros turísticos litorais continentais e insulares.

Destinos culturais: rutas culturais; Patrimonio da Humanidade; gastronomía e enoloxía; festas, ritos e costumes.

Destinos urbanos: oferta turística nas cidades (negocios, reunións, congresos e incentivos).

Destinos rurais e de natureza.

Destinos de espazos lúdicos e de lecer.

Destinos deportivos (de golf, náuticos, ecuestres, de aventuras e de neve), de saúde e de beleza.

Grandes eventos nos destinos.

5. Mínimos exixibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

Valorarase ao alumnado a través dos seguintes instrumentos:

En cada trimestre realizarase as seguintes probas:

- Proba escrita (obrigatoria e presencial). Nesta proba avaliaranse os contidos teórico-prácticos. Valorarase ata 9 puntos e será necesario obter un mínimo de 4.5 puntos para poder superala.
 - Tarefas, traballos e presentacións (voluntarias e telemáticas). Nestas probas avaliaranse os contidos prácticos. Valoraranse ata 1 punto.
- A nota, que consistirá na suma de ambas partes (sempre que se acade a avaliación positiva na proba obrigatoria) será numérica: do 1 ao 10 sen decimais.

MINIMOS EXIXIBLES:

- CA1.2. Identifícase a organización territorial e administrativa de España, e distínguíronse as comunidades autónomas, as provincias e as comarcas máis representativas, e os concellos turísticos máis destacables, así como a súa localización xeográfica.
- CA1.3. Identifícanse e describíronse as características, as unidades físicas e os accidentes xeográficos no relevo de España.
- CA1.4. Identifícanse os principais elementos característicos da hidrografía e do litoral.
- CA1.8. Identifícanse os principais elementos característicos das culturas e dos pobos de España.
- CA2.1. Identifícase a organización territorial e administrativa de Galicia, e distínguíronse as súas comarcas máis representativas e os concellos turísticos máis destacables, así como a súa localización xeográfica.
- CA2.2. Identifícanse e describíronse as características, as unidades físicas e os accidentes xeográficos máis salientables no relevo de Galicia.
- CA2.3. Identifícanse os principais elementos característicos da hidrografía e do litoral.
- CA3.3. Analízase a organización política e territorial de Europa.
- CA3.4. Identifícase as principais unidades físicas de Europa.
- CA3.5. Distínguíronse e localízanse xeograficamente os países comunitarios e os non comunitarios, así como os territorios dependentes de dentro e fóra de Europa.
- CA3.6. Describíronse os elementos e as características máis salientables e representativas do relevo, a hidrografía e o litoral europeos.
- CA3.7. Describíronse as unidades físicas, as paisaxes e a vexetación máis destacables, así como os principais espazos naturais protexidos e as características xerais do clima europeo.
- CA3.8. Describíronse as características máis destacables do relevo, a hidrografía, a vexetación, o clima e a diversidade cultural do resto de rexións e subrexións do mundo.
- CA4.1. Localízanse xeograficamente destinos turísticos
- CA4.2. Caracterízanse os destinos turísticos españois atendendo á súa especialización turística.
- CA4.4. Identifícanse nos destinos os recursos culturais, naturais e doutro tipo.
- CA4.5. Seleccionáronse os destinos máis destacables atendendo a factores comerciais, pola tendencia ou promocionais.
- CA5.1. Localízanse xeograficamente os principais destinos turísticos de Galicia.
- CA5.2. Recoñécéronse os trazos diferenciais da oferta turística de Galicia.
- CA5.3. Caracterízanse os destinos turísticos galegos atendendo á súa especialización turística.
- CA5.4. Identifícanse nos destinos os recursos culturais, naturais e doutro tipo.
- CA5.5. Seleccionáronse os destinos máis salientables atendendo a factores de mercado.
- CA6.1. Localízanse os principais destinos turísticos internacionais.
- CA6.2. Caracterízanse os destinos turísticos internacionais atendendo á súa especialización turística.
- CA6.4. Identifícanse nos destinos internacionais os recursos culturais, naturais e doutro tipo.
- CA6.5. Seleccionáronse os destinos máis salientables atendendo a factores comerciais, pola tendencia ou promocionais.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

O alumnado que non supere os mínimos esixibles nunha única avaliación poderá realizar unha proba de recuperación.

A recuperación consistirá nunha única proba sobre os contidos teórico-prácticos da avaliación non superada. Valorarase ata 9 puntos e será necesario obter un mínimo de 5 puntos para poder superala.

Non se farán probas de recuperación para subir nota.

Todo o alumnado que non supere dúas ou mais avaliacións terá dereito a realizar unha proba de avaliación final.

A avaliación final consistirá nunha única proba sobre todos os contidos teórico-prácticos do módulo (valorarase ata 10 puntos e será necesario obter un mínimo de 5 puntos para poder superala).

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

O alumnado non terá perda de avaliación continua posto que en distancia a asistencia é voluntaria.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

Avaliarase o proceso de ensino, mediante a avaliación da práctica docente e a programación.

Os aspectos a avaliar da programación serán:

- Selección, distribución e secuenciación dos contidos
- Adecuación dos criterios de avaliación
- Idoneidade dos criterios de avaliación
- Idoneidade das actividades de ensino-aprendizaxe

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

A avaliación inicial permitirá coñecer todo o relacionado coa motivación do alumnado, a actitude coa que se enfrenta ao proceso de ensino-aprendizaxe, os coñecementos que ten sobre a materia que se vai impartir e as dificultades que poida ter o/a alumno/a con respecto ao proceso de ensino-aprendizaxe.

Para a súa aplicación empregaranse:

Preguntas de coñecementos iniciais baseadas nos contidos do módulo.

Observación do profesorado a través da participación en foros.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

O alumnado que precise actividades de reforzo realizarán actividades de repaso e supostos prácticos co profesor no horario estipulado, incidindo nas necesidades propias de cada un dos alumnos/as individualmente:

- Elaboración de pequenos cuestionarios, exercicios prácticos, pequenos traballos de búsqueda de información, de forma individualizada.
- Repetición de prácticas.
- Axustes na metodoloxía, adaptando as axudas e recursos pedagóxicos ás necesidades dos alumnos/as.
- Actividades diferenciadas, propoñendo, aos alumnos/as que presentan algunha dificultade para traballar certos contidos, actividades que lles permitan aproximarse a estes, ou ben actividades de ampliación na materia, para aqueles alumnos con maiores capacidades.
- Materiais didácticos variados, que ofrezan un conxunto de actividades que aborden os contidos de distintas maneiras.

En todo caso, haberá unha coordinación co departamento de orientación, que tamén terá dado a súa visión de cal é o xeito de proceder e de facilitar ao alumnado a súa aprendizaxe.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

No desenvolvemento do proceso de ensinanza-aprendizaxe están implícitos o traballo en grupo, a educación cívica, a igualdade de mulleres e homes e a educación para a convivencia. Estes conceptos, así como respecto aos compañeiros, profesores, aulas e material de traballo traballaran-se a través de diferentes actividades.

É importante sinalar que ao longo do módulo se traballará coa educación en valores non só a través do traballo con actitudes recollidas no currículo do módulo, senón a través de distintos contidos inherentes ao noso traballo de aula-taller-obradoiro.

Para este módulo cabe destacar:

1. Educación do consumidor.

- Aprender a conservar e valorar na súa xusta medida os bens personais, como é o caso dos instrumentos empregados no sector turístico.
- Valorar os produtos de consumo co obxetividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.
- Apreciar o desenvolvemento sostible mediante a reciclaxe de materiais, o deseño e consumo racional de obxectos...

2. Educación para a igualdade.

- Estará sempre presente, xa que en ningún momento se fará diferenza entre o noso alumnado por causa do seu sexo, raza, crenzas ou calquera outra característica de diferenciación entre as persoas.
- Interesarse por coñecer, respectar e valorar a opinión e produción dos compañeiros, independentemente do seu sexo e da súa aparencia, colaborar con tódalas persoas, independentemente do seu sexo ou condición e amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón do sexo.

3. Educación moral e cívica.

- Manifestar actitudes propias sobre o sector turístico, visión crítica e actitude aberta a novas ideas, na resolución de problemas, interpretar o coñecemento do turismo técnico como unha ferramenta de traballo ao servizo da sociedade, e apreciar o noso patrimonio artístico e respetar as instalacións das empresas turísticas.

4. Educación para a paz.

5. Educación ambiental.

- É fundamental fomentar o respecto ao medio ambiente e mesmo fomentar o correcto emprego dos medios de que se dispón sen desperdiciar papel, consumo de auga, electricidade, etc., insistir na reciclaxe e na conservación.

6. Educación para a saúde.

- É importante adquirir bos hábitos posturais no traballo, así como uns adecuados hábitos de saúde e limpeza ou unha adecuada hixiene ocular ou visual nun sistema educativo e laboral onde os ordenadores toman cada día un papel máis importante, sen esquecer que a nivel profesional (tendo en conta nas situacións en que exercerán o seu traballo) deben ter en conta a súa saúde persoal e a do usuario como elementos cotiás do seu emprego.

7. Interculturalidade.

- Traballando dende o principio de respecto as distintas culturas e xeitos de entender o mundo; entendendo isto como un enriquecemento; sinalar a este respecto, a cada vez máis frecuente presenza nas nosas aulas de alumnos de outras culturas que nos axudan a interpretar que non todas as realidades son iguais.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Debido á natureza dos ciclos poden realizarse unha serie de actividades complementarias e extraescolares ao longo do curso fóra das aulas e nas aulas. Estas actividades, ao igual que a asistencia á aula, serán opcionais para o alumnado de distancia. Ditas actividades complementarias poderán consistir en:

- Asistencia a feiras do sector.
- Visitas guiadas.
- Visitas a diferentes empresas do sector.
- Outro tipo de actividades relacionadas co Ciclo que se estimen interesantes para o alumnado.